

PREDSTAVITEV PREDAVATELJEV

2. seminar za etnobotaniko: 17. in 18. februar 2018

KULTURNE RASTLINE SO DEDIŠČINA ČLOVEŠTVA

Vlasta Mlakar (1968) – etnologinja.

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomirala na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo leta 1994 in na Oddelku za geografijo leta 1996. Po končanem študiju se je njeno strokovno delovanje začelo poglobljati zlasti na področju aplikativne etnologije in etnobotanike. Kot samostojna raziskovalka, avtorica, publicistka in urednica se ukvarja z vrednotenjem naravne in kulturne dediščine, tradicije in identitete za aplikativno nadgradnjo na različnih področjih kulture ter zlasti z raziskovanjem slovenskega etnobotaničnega izročila. Tradicionalno znanje o rastlinstvu na Slovenskem je obdelala tudi za *Slovenski etnološki leksikon*, svoja raziskovanja pa je strnila v knjigi *Rastlina je sveta, od korenin do cveta* (2015), ki je prvo sistematično poljudno-strokovno delo s področja etnobotanike pri nas.

Darja Kocjan Ačko (1962) – doktorica agronomskih znanosti.

Kot docentka za področje poljedelstva opravlja delo visokošolskega učitelja pri predmetih Splošno poljedelstvo, Pridelovanje poljščin, Ekološko kmetijstvo in Trajnostno kmetijstvo na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, oddelkih za agronomijo in zootehniko. Z znanstvenimi, strokovnimi in poljudno-strokovnimi prispevki v revijah in časopisih, po radiu in televiziji ozavešča in opozarja na biotsko uravnotežen kolobar več poljščin in vrtnin, spodbuja zanimanje za setev prezrtih in pozabljenih poljščin, njihovo trajnostno pridelavo in predelavo ter uporabo za prehranske in neprehranske izdelke. Osnovno znanje za slušatelje predmetov s področja poljedelstva in za udeležence poljudnih predavanj, strokovnih posvetov in delavnic je zapisala v strokovne monografije: *Pira* (1998), *Pozabljene poljščine* (1999), *Krompir* (2005), *Sončna roža* (2012), *Poljščine, pridelava in uporaba* (2015), *Naša žita* (2015), *Zrnate stročnice, pridelava in uporaba* (2016).

Janko Rode (1956) – doktor bioloških znanosti.

Študij biologije je končal na Biotehniški fakulteti v Ljubljani in tam tudi doktoriral. Svojo poklicno pot je začel kot učitelj in nadaljeval kot raziskovalec na Inštitutu za biologijo. Z zelišči se je poglobljeno začel ukvarjati, ko je postal vodja Vrta zdravilnih rastlin na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije v Žalcu. Z vodenjem po vrtu, članki in predavanji je predstavljal raznovrstnost uporabe zelišč širšemu krogu ljudi; objavljaj je v revijah *Moj mali svet*, *Gaia*, *Rože in vrt*, *Herbika* in časopisu *Večer*. Je avtor, soavtor in prevajalec več knjig o uporabi zelišč, soustanovitelj društva Arnika in soavtor kataloga znanj za nacionalno poklicno kvalifikacijo zeliščarja; pri njem je začelo svojo pot nekaj danes znanih zeliščarjev. Občasno sodeluje s priznanimi kuharskimi mojstri in vrtnarji mlajše generacije. Je predavatelj za področje zelišč in ekološkega kmetovanja na Visoki šoli za upravljanje podeželja Grm Novo mesto. Redno je zaposlen na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije.

Tina Ternjak (1985) – inženirka kmetijstva.

Na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede v Mariboru je diplomirala leta 2011. Že med študijem se je izobraževala tudi v tujini in preživela precej časa na ekoloških kmetijah v okviru mednarodnih izmenjav. Praktična usposabljanja na področju ekološke pridelave, kompostiranja, semenarjenja, eksotičnih zelenjadnic in molekularne genetike so ji prinesla zanimive izkušnje in znanja, ki jih z veseljem deli z gledalci oddaje *Vrtičkanje*, obiskovalci predavanj in delavnic (*Delavnice zdravja*) ter bralci knjige *Vrtičkanje z Metko in Tino*. Njeno življenjsko vodilo in vrednota je živeti v sozvočju z naravo, pridelovati rastline naravi prijazno in iz njih pripraviti hrano, ki je zdrava, okusna in nam da potrebno energijo, da se spopademo z vsemi izzivi, ki nam jih prinaša življenje.

Meta Medved (1990) – magistrica kmetijstva.

Na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru je diplomirala leta 2012 in magistrirala leta 2017 na temo industrijske konoplje oziroma ocene ekonomske upravičenosti njenega gojenja. Že v času študija je sodelovala na mednarodnih izobraževanjih o trajnostnem kmetijstvu, pozneje pa je sodelovala pri različnih projektih poskusnega gojenja konoplje in zasnovah permakulturnih vrtov. Je ustanovna članica socialnega podjetja Zadruga Konopko, zadruga za razvoj trajnostne pridelave in predelave konoplje, aktivna pa je zlasti na področju svetovanja glede njene pridelave in zagotavljanja kakovostnih standardov pri izbranih produktih iz industrijske konoplje s poudarkom na lastni blagovni znamki in slovenskem poreklu.

Ljoba Jenče (1960) – poustvarjalka izročila.

Zapolnjuje tri desetletja zbiranja, raziskovanja, ohranjanja in poustvarjanja nesnovne kulturne dediščine (NKD). Slovenske ljudske pesmi je kot priznana pevka ponesla po Evropi in v svet (OZN, New York; Moskva; UNESCO, Pariz; EU, Strasbourg; Royal Academy, London; Lhasa, Tibet; Kathmandu, Nepal; Aleksandrija, Egipt), v slovenskem prostoru pa je razvila samosvoj način poučevanja umetnosti pripovedovanja pravljic; kot pravljíčarka je prejela več priznanj (Kozjak 1994, Ptuj 2012). Leta 2013 je ustanovila izobraževalni center za NKD ob Cerkníškem jezeru. Hiša izročila je bila nosilec projekta *V istem čolnu – Mladi čuvarji izročila 2014–16* s partnerji MUHO Bergen, Norveška in SGLŠ, Postojna, Slovenija. Vrhunsko izpeljan inovativni model prenosa dediščine na mlado generacijo v zavarovanem območju Notranjskega parka je kot edini slovenski projekt prejel posebno omembo strokovne komisije evropskega združenja *Europa Nostra Awards 2017*. Leta 2015 je za ohranjanje pesemske in glasbene dediščine prejela državno odlikovanje za zasluge predsednika RS.

Društvo gospodinj in dramska skupina s Planine pri Ajdovščini že trinajst let sooblikuje živahen utrip življenja v Zgornji Vipavski dolini. S svojim delom – raziskovanjem, zapisovanjem in obujanjem vipavskih šeg in navad, pripravljanjem tradicionalnih in novih jedi, predstavljanjem Vipavske doline, igranjem v dramski skupini in prepevanjem – si prizadevajo razgibati kulturno in družabno življenje na robu med Vipavsko dolino in Krasom. Članice Društva velik del etnoloških raziskovanj posvečajo tudi kulturnim rastlinam, od gojenja, predelave, šeg in navad do

priprave za hrano; posebno pozornost so namenile koruzi, pšenici, repi in vinski trti. Zbrane recepte so objavile v knjigi *Da ne bi pozabili*. Planina pri Ajdovščini. Običaji in recepti naših prednikov. V njej so poleg tradicionalnih vipavskih receptov, predstavljeni tudi sodobni avtorski recepti, ki odražajo nadgradnjo podedovanih znanj, na zaključni pogostitvi pa nam bodo ponudile košček bogate vipavske kulinarične dediščine.

Anton Komat (1951) – naravovarstvenik.

Otroštvo je preživel na bregovih Glinščice in na obrobju Ljubljanskega barja, kjer je navezal globok stik z naravo, kar ga je zaznamovalo za vse življenje. Po maturi se je vpisal na študij medicine, pozneje na študij geologije. Zaposlen kot prevajalec in vodja projektov je prepotoval Bližnji in Srednji vzhod ter Rusijo, hkrati študiral zgodovino, filozofijo in religije Vzhoda. Od leta 1992 deluje kot svobodni raziskovalec, pisec, scenarist, predavatelj, publicist in naravovarstveni aktivist. Je avtor številnih knjig, ndr. *Pesticidi, ubijalci življenja* (1985), *Nespametni bodo žejni* (1997), *Simbiotski človek* (2008), *Umetnost preživetja* (2009), *Potniki na ladji norcev* (2014), *Zemlja, voda, seme* (2015), avtor več kot 500 člankov in scenarist številnih televizijskih filmov. Leta 2014 je prejel naziv Ambasador znanj.

Mojca Ramovš (1986) – etnologinja.

Na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani je diplomirala leta 2011. Na svoji poklicni poti deluje kot samostojna raziskovalka, publicistka in urednica zlasti na področju kulturne dediščine, muzeologije, folkloristike in ljubiteljske kulture. Med leti 2008 in 2016 je sodelovala pri številnih etnoloških raziskovalnih, muzealskih in izobraževalnih projektih, tudi s področja etnobotanike (npr. *Ujeti trenutki dediščine na Jurjevi domačiji*, *Pušelšank*, *Jernejevo – zeliščarski dan*, *Flančnik – vrt dolenske gospodinje*, *Etnobotanične flancarije*). Strokovno delovanje izkazuje tudi na številnih prireditvah na območju Mirenske in Temeniške doline, zlasti v povezavi s kulturno identiteto pokrajine in ljudi kot potencialom za turistični razvoj podeželja.

Liljana Jantol Weber (1964) – mediatorica v turizmu.

Na Fakulteti za turistične študije Univerze na Primorskem je diplomirala leta 2011. Že vrsto let aktivno sodeluje pri različnih dediščinskih projektih (*Družabno življenje nekoč in danes*, *Kozolci v Mirnski dolini*, *Sejmi na Veseli Gori*, *Kulinarična dediščina šentrupertске doline*, *Mlini na Jeseniščici in njenih pritokih*), zadnja leta pa se kot samostojna raziskovalka, publicistka in snovalka prireditev ukvarja tudi z zeliščarstvom, kulturo vrtov in etnobotaniko; o rastlinah in vrtovih piše za revijo *Zeleni raj*. Med etnobotaničnimi projekti, ki jih je zasnovala s člani Zavoda Rožlin, katerega ustanoviteljica je, so pomembni zlasti trije, ki izpostavljajo pomen ohranjanja nesnovne kulturne dediščine, kamor štejemo tudi zdravilstvo in znanje o rastlinskem svetu: *Jernejevo – zeliščarski dan*, *Flančnik – vrt dolenske gospodinje* in *Etnobotanične flancarije*.

Michaela Arndorfer (1967) – botaničarka.

Leta 1993 je diplomirala iz botanike in ekologije na dunajski univerzi, magisterij iz ekološkega kmetijstva pa je opravila leta 1996 na Univerzi Wageningen na Nizozemskem, kjer si je pridobila specializirana znanja na področju pedologije, fitologije in rastlinske ekologije. Pozneje je sodelovala pri različnih projektih okoljskega upravljanja podatkov in kazalcev razvoja biotske raznovrstnosti za kmetijske sisteme. V društvu Noetova barka v avstrijski vasi Schiltern, kjer je trenutno zaposlena, je odgovorna za banko semen s posebnih poudarkom na Srednji Evropi in bližnjih regijah vključno z vpisovanjem redkih in ogroženih kulturnih rastlin. Njena področja delovanja so zbiranje in dokumentiranje genetskih virov rastlin kot tudi njihove ponovne oživitve in kontrole kakovosti semen. Pri oživljanju in preučevanju kultiviranih rastlin sodeluje s kmeti in vrtnarji in tako prispeva k znanju in spoznavanju različnih sort pridelkov.

Leda Dobrinja (1954) – sociologinja.

Leta 1981 je diplomirala na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani. V Kopru, kjer živi, opravlja dragoceno delo osveščanja in vključevanja slovenskega avtohtonega prebivalstva v razvoj istrskega podeželja. Kot samostojna raziskovalka, mentorica študijskih krožkov, urednica in avtorica je zasnovala radijske nize *Ob Rižani in Rokavi*, *Skrito cvetje rožmarina*, *Glagolica*, *Istrske pravce*, *Šak šak je delala*. Od leta 1990 vodi zavod za kulturo in izobraževanje Vita, preko katerega so bili izvedeni projekti: *Hiša od Čjuda* in domoznanska zbirka *Hiša od Bardinca* v Loparju, zasnova revij *Brazde s trmuna* in *Istrske teme* ter kulturološki projekt *Slovensko staroselstvo in Istri*. Leta 2000 je zasnovala etnobotanični park, ki se izvaja pod Vardo zabavsko v Loparju. V naravno urejenem parku s sredozemskim samoniklim in gojenim rastjem izpostavlja vidike kulturne krajine, vključuje pozabljene rastline in spodbuja k ohranjanju starih ljudskih znanj.

Meta Vrhunc (1942) – biodinamična kmetovalka.

Po študiju ekonomije je leta 1966 odšla na delo v ZR Nemčijo. V Stuttgartu je spoznala zapuščino filozofa in znanstvenika dr. Rudolfa Steinerja za področje medicine, waldorfske pedagogike in biološko-dinamičnega gospodarjenja. Ti izjemni pristopi so jo sprva presenečali, pozneje pa se je odločila, da biodinamične metode pridelovanja hrane in dela z naravo prenese v Slovenijo. Povezala se je z Marijo Thun, ki je raziskovala vpliv kozmičnih ritmov na rastline, in s predavateljki za biološko-dinamično kmetijstvo ter organizirala številna predavanja po Sloveniji. Leta 1988 je kupila kmetijo na Vrzdencu in leta 1991 ustanovila Društvo za biološko-dinamično gospodarjenje Ajda, z namenom, da s praktičnim delom na zemlji odličnost te metode tudi preverja in dokazuje. Da se izgubljeno znanje ne bi izgubilo, je ustanovila Založbo Ajda, ki zagotavlja temeljno literaturo za biodinamične kmetovalce. Iz matice na Vrzdencu se je doslej oblikovalo 15 regionalnih društev in Združenje Demeter.

Zavod Rožlin, zavod za izobraževanje, kulturo in turizem iz Šentruperta na Dolenjskem, je zasebni neprofitni zavod. Osnovna dejavnost zavoda je priprava in izvedba projektov na področju naravne in kulturne dediščine, njeno raziskovanje, ohranjanje in aplikacija v sodobni čas. Člani zavoda so izpeljali vrsto zanimivih prireditev, delavnic, predavanj, druženj in koncertov, pri katerih so sodelovali z lokalnim prebivalstvom, raznimi društvi, organizacijami in s strokovnjaki z različnih področij. Kar nekaj njihovih projektov črpa iz dediščine ljudskega znanja o rastlinskem svetu, kjer prednjačijo kulturne rastline. Le-te so imele v preteklosti poleg osnovnega prehranjevalnega pomena, veliko večji obredni pomen, saj so človeka spremljale skozi letni cikel praznikov in vsakdanjika ter skozi njegov življenjski cikel. Člani zavoda bodo na zaključni pogostitvi ponudili del bogate kulinarične dediščine dolenjskih gospodinj ... dišalo bo po potici in kruhu iz krušne peči!